

NÁZEV ŠKOLY:	Masarykova základní škola a mateřská škola Melč, okres Opava, příspěvková organizace
ČÍSLO PROJEKTU:	CZ.1.07/1.4.00/21.2623
AUTOR:	Mgr. Lucie Čechovičová
NÁZEV:	VY_32_Inovace_Český_jazyk_2
ČÍSLO DUM:	3
TÉMA:	František Ladislav Čelakovský
ROČNÍK:	9.
OBDOBÍ REALIZACE:	4/2012

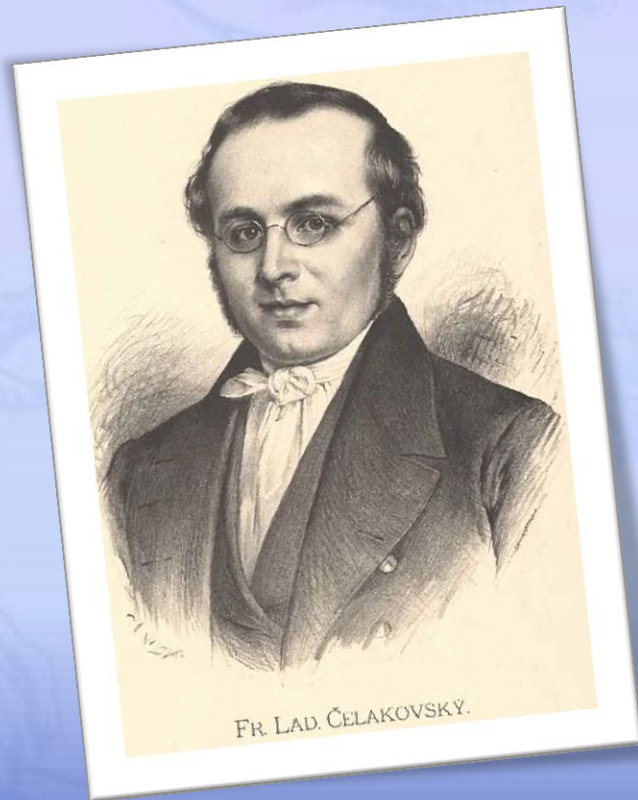


INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Anotace

- * Prezentace je určena k výkladu učiva o Františku Ladislavu Čelakovském. Prezentace pojednává o životě a stěžejní tvorbě významného českého autora, žáci získají přehled o jeho nejvýznamnějších dílech. Větší pozornost je věnována samotným Ohlasům písní českých a ruských. Prezentaci lze nejlépe využít k frontální výuce, úkoly a otázky pak žáci vypracovávají samostatně.

František Ladislav Čelakovský



(1799 – 1852)

- * Český básník a vědec.
- * Narodil se 7.3.1799 ve Strakonících jako syn tesaře.
- * Živil se jako vychovatel, překladatel, spisovatel, profesor slavistiky ve Vratislavi a v Praze.
- * Sběratel lidové slovesnosti.

- ✿ Už za dob studií se zajímal o slovanské jazyky a slovanskou lidovou slovesnost.
- ✿ Sbíral a vydával lidové básně všech slavných národů v originálu i v českém překladu.
- ✿ Byl nazýván básníkem idylické pohody.
- ✿ Ve svých dílech používal jemnou ironii a baladičnost, ale i energičnost.

Tvorba

Poezie

- * *Smíšené básně* (1822), lyrika, rozšířeno 1830 pod názvem *Kvítí*
- * *Růže stolistá* (1840), poslední básnická sbírka, obsahuje 100 krátkých básní

Lidová slovesnost

- * *Slovanské národní písně*
- * *Mudrosloví národa slovanského v příslovích* - sbírka slovanských přísloví, poprvé jsou odlišována přísloví a pořekadla. Jednotlivá přísloví zpracovává a porovnává

Ohlasová poezie

Ohlasy písní českých (1839)

- * Lyrická básnická sbírka.
- * Jedná se o satiru, lyriku a milostnou poezii.
- * Používá mnohem prostší verše. Opakováním sloves zdůrazňuje děj, opakují se výrazy.
- * K umělecky nejzdařilejším epickým básním této sbírky patří *Toman a lesní panna*.

Ohlasy písní ruských (1829)

- * epická básnická sbírka čerpající z ruských bylin.
- * Hrdinou je bohatýr, tj. mladý, krásný muž, který vyniká odvahou; často byli až nadpřirození. Bohatýři bojují na straně obyčejných lidí proti zlu.
- * Jsou postaveny na hrdinské epice a skutečných činech. Bohatýr ve velké většině případů vítězí.
- * *Bohatýr Muromec, Ilja Volžanin aj.*

Doplň slova do textu: smutek, boty, jiné, suše utek, zvrhne, v dešti, sloty, sejdem, přejdem, šine

Báseň Pocestný

Je to chůze po tom světě –
kam se noha _____:
sotva přejdeš jedny hory,
hned se najdou _____.

Je to život na tom světě –
že by člověk _____;
ještě nezažil jsi jeden,
máš tu druhý _____.

Což je pánům! Ti na voze
sedí pěkně v _____,
Ale chudý, ten za nimi
v _____, blátě kluše.

Ej, co já dbám na té cestě
na psoty a _____,
jen když já mám zdravé nohy,
k tomu dobré _____

Však na pány v skrytém voze
taky někdo trhne:
jednou se jim kolo zláme,
jindy vůz se _____.

A krom toho – až své pouti
přejedem a _____,
v jedné hospodě na nocleh
pán nepán se _____.

Je to chůze po tom světě –
kam se noha **šine**:
sotva přejdeš jedny hory,
hned se najdou **jiné**.

Je to život na tom světě –
že by člověk **utek**;
ještě nezažil jsi jeden,
máš tu druhý **smutek**.

Což je pánům! Ti na voze
sedí pěkně v **suše**,
ale chudý, ten za nimi
v **dešti**, blátě kluše.

Ej, co já dbám na té cestě
na psoty a **sloty**,
jen když já mám zdravé nohy,
k tomu dobré **boty**.

Však na pány v skrytém voze
taky někdo trhne:
jednou se jim kolo zláme,
jindy vůz se **zvrhne**.

A krom toho – až své pouti
přejedem a **přejdem**,
v jedné hospodě na nocleh
pán nepán se **sejdem**.

- * Báseň (název) je ze sbírky autora
- * Báseň je: **epická** **lyrická** **lyrickoepická**
- * K hlavním motivům básně patří
- * Báseň (je – není) rozdělena na sloky, všechny sloky (mají – nemají) stejný počet veršů.
- * Báseň má celkem veršů, které jsou rozděleny do slok.
- * V básni (jsou – nejsou) rýmy. Např.
- * Rým je

Toman a lesní panna

* ukázka:

* <http://www.cesky-jazyk.cz/citanka/frantisek-ladislav-celakovsky/toman-a-lesni-panna-ohlas-pisni-ceskych.html>

Toman a lesní panna

otázky a úkoly

1. Báseň je rozpravná s baladickým obsahem, vysvětli, co je to balada?

2. Jaký příběh báseň vypráví?

3. O jaké básnické útvary z básně se jedná?

metonymie **metafora** **epizeuxis**

.....nový domek jedna svíce; smutkem Toman obklopen.....

4. *.....K mému bytu se mnou pluj - do prostředí kde žiji, do lesa.....*

metonymie **metafora** **antiteze**

otázky a úkoly

5. *.....prudce hned, pak loudavě.....*

elipsa

epizeuxis

antiteze

6. *.....Švarný hochu, skloň se, skloň.....*

elipsa

epizeuxis

antiteze

Řešení úkolů...

1. méně rozsáhlý lyricko-epický útvar s dramaticky pojatým a tragicky vyhoceným dějem
2. Toman chce jet na koni za svou dívkou. Jeho sestra ho varuje, aby nejezdil lesem. Toman ji poslechne, ale když dojede k myslivně (obydlí své dívky), uvidí tam v blízkosti stát nově postavený dům. Nahlédne oknem dovnitř a vidí, že tam otec jeho dívky domlouvá svatbu. Dívka vypadá šťastně a zamilovaně. Když uvidí Tomana za oknem, nechá mu vzkázat po své sestře, že už o něj nestojí a ať si najde jinou dívku. Toman zklamán a rozčilen rychle odjíždí přes les domů. Cestou vyjede znenadání proti němu lesní panna na jelenu. Je překvapen její krásou. Lesní panna ho utěšuje, že si najde jinou dívku. Přemlouvá ho, aby s ní zůstal, že s ní bude šťastný. On se dlouho nerozmýšlí, a když ho políbí, pustí uzdu svého koně a padá z něj. Tím navěky opouští reálný svět. Ráno kuň doběhne domů a Tomanově sestře je jasné, že svého bratra už nikdy neuvidí.

Řešení úkolů...

3. metafora
4. metonymie
5. antiteze
6. epizeuxis

Závěrem

- * Báseň vyjadřuje obavy lidí před různými přírodními silami, kterých se báli, protože je nedokázali vysvětlit. Snažili si je však nějak představit. Protože nebyli schopni vysvětlení, dali jim podobu různých nadpřirozených bytostí.
- * Za povšimnutí stojí, že zlá přírodní síla nemá nad člověkem moc stálou a naprostou - Toman jí podlehne, teprve až se odloučí od skutečného světa, s nímž ho do poslední chvíle spojoval jeho kůň.

Zdroje

- * [http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Jan Vil%C3%ADmek_-_Franti%C5%A1ek Ladislav %C4%8Celakovsk%C3%BD.jpg](http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Jan_Vil%C3%ADmek_-_Franti%C5%A1ek_Ladislav_%C4%8Celakovsk%C3%BD.jpg)
- * <http://www.ctenarsky-denik.cz/Celakovsky-Ohlas-pisni-ceskych-Toman-a-lesni-panna-16203>
- * <http://www.cesky-jazyk.cz/citanka/frantisek-ladislav-celakovsky/toman-a-lesni-panna-ohlas-pisni-ceskych.html>
- * [http://cs.wikipedia.org/wiki/Franti%C5%A1ek Ladislav %C4%8Celakovsk%C3%BD](http://cs.wikipedia.org/wiki/Franti%C5%A1ek_Ladislav_%C4%8Celakovsk%C3%BD)
- * <http://www.spisovatele.cz/frantisek-ladislav-celakovsky>
- * SOUKAL, J. *Čítanka 6 (literární výchova pro 6. ročník základní školy a pro odpovídající ročník víceletých gymnázií)*. Praha: SPN, 2000